

Inspel till Energimyndighetens uppdrag att ta fram en strategi för omställning av transportsektorn till fossilfrihet

Region Skåne jobbar sedan flera år på flera sätt aktivt och såväl strategiskt som konkret med stöd och åtgärder för ett hållbart transportsystem. Vi uppskattar därför att få möjligheten att ge inspel genom Energimyndighetens öppna forum till förslag på åtgärder för att nå ett mer transportsnålt samhälle och energieffektivt transportsystem, en övergång till förnybara energislag, effektiv laddinfrastruktur, energieffektiva fordon och elektrifiering.

Region Skåne lämnade i april 2014 ett yttrande ang. remiss avseende utredning av fossilfri fordonstrafik (SOU 2013:84). Vi kunde konstatera att underlaget i utredningen var gediget och utgjorde en god kunskapsbas för det fortsatta arbetet med omställning av transportsystemet till fossilbränslefrihet. Arbetets angelägenhet kräver att alla trafikslag och färdmedel beaktas liksom alla typer av åtgärder för att klara målen.

Det är vår erfarenhet att för ett konkret arbete på regional och lokal nivå har nationella styrmedel och incitament stor betydelse och påverkan. Förutsättningarna för detta arbete skapas på nationell nivå och det är därför angeläget att förutsättningar för åtgärder är tydliga, genomförbara och att ansvaret för dem tydligt anges. Ekonomiska och rättsliga styrmedel på nationell nivå ger den regionala nivån bland annat möjligheten att stötta introduktion och utveckling av ny teknik och nya drivmedel.

Arbetet för en omställning av transportsektorn till fossilfrihet är ett arbete som kräver ett stort mått av samarbete. De projekt som drivs av Region

Skåne görs i samverkan mellan flera aktörer, kommuner, Länsstyrelsen i Skåne Län, Kommunförbundet Skåne m.fl.

Vi har också fått erfarenheten att det inte är tillräckligt med stora infrastruktursatsningar, utbyggd kollektivtrafik, och en fossilfri fordonsflotta. Vi måste också arbeta med skåningarnas beteende och attityder till resandet på en regional nivå.

Områden som särskilt bör prioriteras

Region Skåne anser att en omställning till fossilfrihet i transportsektorn är angeläget inkluderande en kraftig minskning av utsläpp av luftföroreningar, partiklar samt buller. Region Skåne antog år 2009 målet om 100 % fossilbränslefritt år 2020 för egna transporter, resor eller köpta transporttjänster samt uppvärmning av fastigheter och har sedan dess även uppmanat andra organisationer i Skåne att ansluta sig till utmaningen. Region Skåne driver ett ambitiöst arbete när det gäller att välja fordon till den egna verksamheten med klimat- och miljöhänsyn och har aktivt utvecklats till att bli en ledande organisation inom miljöfordonssatsningen i Skåne. I Regions Skånes regionala utvecklingsstrategi Det öppna Skåne, beslutad av Regionfullmäktige 17 juni 2014, är målet att år 2030 ska Skåne vara klimatneutralt och fossilfritt. Detta med en helhetssyn som inkluderar optimering av energieffektivitet, minimering av påverkan på miljö & klimat samt att trygga försörjningen.

Region Skåne ser också arbetet för ett minskat transportarbete och överflyttning till andra transportsätt som betydelsefullt. Det finns en stor potential för aktiva transportsätt med ökad folkhälsa som effekt. För att stärka arbetet för att öka nyttjandet av dessa transportsätt är det viktigt att på ett enhetligt sätt göra beräkning av nyttoeffekterna för denna överflyttning.

Region Skåne driver ett långsiktigt arbete med *Strukturbild för Skåne* och lyfter inom detta vikten av samplanering av bebyggelse- och transportinfrastruktur och förespråkar i strategierna för Det flerkärniga Skåne ett aktivt arbete med att förtäta befintliga strukturer. Även funktionsblandning och integrerade stadsmiljöer lyfts som bidragande åtgärder för en hållbar stadsutveckling. Region Skåne framhåller genom strategier för Det flerkärniga Skåne vikten av att kollektivtrafiken verkar strukturbildande och tar ställning för ett arbete med att minska andelen bilresor och öka andelen resor med kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik. En rad Tema PM utvecklar arbetet inom Strukturbild för Skåne och i Tema PM *Ett Grönare Skåne* visar att fysisk planering har stor betydelse när det gäller transporterens miljöpåverkan och arbetet med en hållbar mark- och vattenanvändning.

Region Skåne har under 2015 arbetat med att ta fram en *Strategi för ett hållbart transportsystem i Skåne 2050*. Det finns ett behov av en längre tidshorizont inom planeringen för infrastruktur än det tidsintervall som finns inom den nationella och regionala infrastrukturplaneringen. Med denna strategi tydliggörs vägval, mål och prioriteringar för hur infrastruktursatsningar ska kunna användas som ett medel för att nå regionala utvecklingsmål. Strategin anger en politisk viljeinriktning för arbetet med Skånes transportsystem. Region Skåne har antagit mål om att kollektivtrafikens marknadsandel år 2030 ska vara 40 procent av de motoriserade resorna, vilket innebär 60 procent bilandelar. Det kommer att vara en stor utmaning för kollektivtrafiken att möjliggöra en så stor resandeökning till 2030, och innebär en annan färdmedelsfördelning i Skåne jämfört med idag. För att nå de regionala utvecklingsmålen är målsättningen till år 2050 att ungefär en tredjedel av resorna i Skåne ska ske med kollektivtrafik, en tredjedel till fots eller med cykel, samt en tredjedel med bil. I arbetet med att nå den gemensamma färdmedelsfördelningen på Skånenivå behöver olika geografiska områden i Skåne därför arbeta för olika målsättningar. Utgångspunkten är att alla ska ”spänna bågen” lika hårt, inte att alla ska nå samma färdmedelsfördelning. För storstäderna Malmö, Lund och Helsingborg kan det innebära en andel bilresor på cirka 20 procent år 2050, medan ett likvärdigt mål för landsbygden kan innebära 65 procent bil. För de åtgärder som behöver implementeras måste detta ske i kombination med ett realistiskt förhållningssätt till olikheter exempelvis mellan stad och landsbygd.

För att konkretisera de vägval, mål och prioriteringar som görs i ovan nämnda strategi har arbetet vidareutvecklats genom framtagande av en Strategi för den hållbara gods- och logistikregionen, en Mobilitetsplan för Skåne och en Cykelstrategi för Skåne. Ambitionen är att Cykelstrategi för Skåne ska utgöra grunden för ett gemensamt Skånskt cykelutvecklingsarbete. Ett arbete som handlar om att prioritera upp cykeln som trafikslag på såväl regional som kommunal nivå för att öka cyklingen i hela Skåne. Mobilitetsplan för Skåne är en plan för att genom beteende- och attitydpåverkan samt effektivt nyttjande av infrastrukturen, öka andelen som går, cyklar, åker kollektivt och använder fossilfria drivmedel. (Ovanstående dokument är ej antagna politiskt ännu, beslut förväntas under hösten 2016)

Region Skåne vill också lyfta betydelsen av att vi i Sverige med forskning, utveckling och innovation arbetar för att bli den föregångare som kan visa andra HUR och därmed får våra åtgärder en större potential än vad vi kan åstadkomma inom landets gränser och samtidigt nå en positiv export av teknik och kunskap. Det miljö- och klimatinsatser vi kan och ska göra i Sveriges har liten påverkan i ett globalt perspektiv så där vi kan göra en större skillnad är genom en delning av den kunskap och de framsteg vi gör inom området. Region Skåne menar också att det är nödvändigt att snabbt

höja ambitionsnivån i klimatarbetet eftersom det är i ett tidigt skede näringsliv och företag kan dra nytta av att ha en ledande position.

Förslag på specifika styrmedel, uppdrag eller lagstiftning

Region Skåne efterlyser också ett större samarbete mellan nationell och regional nivå för att få till bästa möjliga nyttjande av den infrastruktur som finns och som byggs. Vi ser ett behov av en arena där frågorna lyfts och diskuteras som en väg framåt till en större förståelse och insikt om möjligheter och utmaningar på olika nivåer.

För att klara miljö- och klimatutmaningarna är omställningen till fossilfria transporter en mycket viktig och central uppgift. Takten i denna omställning måste öka. Utbyggnaden av den väl täckande infrastruktur för fossilfria drivmedel som behövs pågår men en rad åtgärder behövs för att öka utbyggnadstakten samtidigt som åtgärder i form av kraftfulla styrmedel och incitament för att stimulera ett ökat intresse och en ökad acceptans för nya drivmedel och ny teknik skapas. Acceptansen hos konsumenter för alternativa drivmedel är i nuläget låg, starkare marknadsefterfrågan är väsentlig för att nå kraftfulla koldioxidreduktioner.

Det förslag på ett bonus malus system för fordon som ny är framlagt skulle kunna kompletteras med ett bonus malus system för drivmedel.

Ytterligare förslag på specifika styrmedel, uppdrag eller lagstiftning är:

- Kilometerskatt för samtliga fordon för att minska transportarbetet
- Krav på fyllnadsgrad för tunga fordon för att minska transportarbetet.
- Styrning av val av förmånsbilar i organisationer till fordon med fossilfria drivmedel.
- Samma status för olika färdmedelsval vid planering och vid ekonomiska hänsynstaganden
- Grön skatteväxling där medlen går till FoU och subventioner av förnybar energi.
- Plan för utbyte av fordonsflottan i Sverige med satta delmål.

Identifierade hinder och utmaningar

För att nå en situation där människor gör andra resval än bil och flyg finns en rad hinder och utmaningar att lösa. Ekonomiska incitament har en stark inverkan men vi ser också att bekvämlighetsfaktorn och tidsperspektivet har stor påverkan för människors val.

Det faktum att inte alla kommuner har infört parkeringsavgifter leder till ett ökat användande av bil istället för kollektivtrafik och cykel.

Ett omtag och en översikt kring reseavdragen är nödvändigt avseende möjligheterna till avdrag för resande med kollektivtrafik och cykel så att incitament skapas för ett annat resval. Även här är ett realistiskt förhållningssätt till olikheter exempelvis mellan stad och landsbygd nödvändigt.

Region Skåne är en av de regioner som i sin Regionala Infrastrukturplan avsatt medel för Mobility Managementåtgärder. Möjligheten att använda dessa medel är begränsade och vi ser det som eftersträvansvärt att regelverket kring medel till Mobility Management i RTI-planerna såväl som i den nationella planen öppnas upp så att detta arbete förstärks och breddas.

Region Skåne är involverade i en rad Åtgärdsvalsstudier för planering av infrastrukturåtgärder. Vi ser här ett behov av bättre och kompletterande underlag från nationell nivå, scenarioanalyser för att bättre kunna styra för att uppnå satta mål och underlag som realistiskt belyser potentialen i överflyttning från ett trafikslag till ett annat och bättre underlag kring hur attityder i samhället har effekt bland olika grupper för att kunna hitta vägar till ett arbete för beteendeförändring.

En stor utmaning är att tydliggöra alla aktörers samhällsansvar i denna fråga, för att nå målen behövs en bredare och genomgripande diskussion i samhället kring den omställning som behövs där alla organisationer har ett delat ansvar.

Avsaknad av krav på helhetsperspektiv vid nybyggnation är ett hinder. Transportinfrastruktur och bebyggelseinfrastruktur behöver samplaneras och nyexploatering bör ske på strategiskt lämpliga platser, såsom starka kollektivtrafikstråk.

Under flera år har bristen på långsiktighet i styrmedel för produktion och konsumtion varit ett stort hinder för en snabbare omställning till ett hållbart transportsystem. Att med en bred politisk uppslutning ta fram handlingsplaner som sträcker sig över flera mandatperioder så att en långsiktighet nås och därmed också skapar större möjligheter att nå satta mål vore en rekommenderad väg.

Pågående aktiviteter som behöver beaktas

För att skapa en gemensam bild i regionen för det arbete som behöver göras arbetar Region Skåne ambitiöst och strukturerat med framtagande av strategier och handlingsplaner för att skapa en struktur för och ge kunskap och inspiration till det arbete som behövs för att få en omställning inom transportsektor till fossilfrihet. Att öka organisationers medvetenhet och möjlighet att ta in kunskap för en utveckling av det fortsatta arbetet är en viktig del av Region Skånes roll som utvecklingsaktör. Nedanstående lista lyfter en del av de dokument som fungerar som en ledstång för arbetet. För mer information om dessa dokument är ni varmt välkomna att kontakta oss.

- Strategi för ett hållbart trafiksystem i Skåne 2050
- Cykelstrategi för Skåne
- Mobilitetsplan för Skåne
- Handlingsplan för fossilfria drivmedel
- Grön Regional Utvecklingsstrategi
- Strategi för den hållbara gods- och logistikregionen
- Strukturbild för Skåne med ett stort antal Tema PM, bland annat:
 - Planera klimatsmart
 - Planera för cykeln i Småstaden
 - Ett grönare Skåne
 - Planera för nya stationssamhällen – införandet av regionalt superbusskoncept i Skåne
- Skånes Färdplan för biogas

Region Skåne är aktiv i en rad projekt och samarbeten med koppling till ämnesområdet. Projekten är såväl av regional, nationell som internationell karaktär för att stödja och påskynda det arbete som behövs för att få en omställning inom transportsektor till fossilfrihet. Nedanstående lista lyfter en del av de projekt och samarbeten som pågår. För mer information om pågående arbeten är ni varmt välkomna att kontakta oss.

Blue Move (Interreg)

Biogas 2020 (Interreg)

Klimatsamverkan i Skåne med delprojekt som Skåneresan

Fossilbränslefria kommuner i norra/södra Skåne. (Interreg)

GREAT – Green Regions with Alternative Fuels for Transport (CEF)

Scandria2Act

Deltagande i Hyer

Arbete för hållbara transporter sedan 2007 i det regionala centrat Hållbar
Mobilitet Skåne

Stationsnära läge 2.0

Tema PM kring Citylogistik

Metanol– för sjöfart

Samarbeten kring framtidens infrastruktur i Skånes fyra hörn och
genomförande av Åtgärdsvalsstudier

Sydostleden – utveckling av cykelled för att binda samman Kattegatt-
leden och Sydostleden

FABS - Fiber till alla i Blekinge och Skåne

Regionalt superbusskoncept

Transportsektorns negativa påverkan på klimat och miljö är en mycket stor
styrningsutmaning att lösa och Region Skåne har förhoppningen att en
strategi för omställning av transportsektorn till fossilfrihet är ett steg på
vägen till en tydlig och konkret plan för att nå målsättningen om ett
fossilfritt transportsystem.

